

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

684

VITENDO VYA KUJIFUNZA SANAA

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka: 2008

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **mawili (2)** kutoka katika kila sehemu **B** na **C**.
3. Andika majibu yako kwa kalamu ya wino wa bluu au mweusi isipokuwa michoro ambayo itachorwa kwa penseli.
4. Simu za mkononi **haziruhusiwi** katika chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

SEHEMU A (Alama 40)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. Taja tofauti nne za kimsingi kati ya vichekesho na utani katika sanaa za maonesho.

Vichekesho mara nyingi vinaongozwa na mpangilio maalum na lengo la kufundisha au kuelimisha hadhira, wakati utani mara nyingi hufanywa kwa burudani tu bila mpangilio maalum.

Vichekesho huchochea uelewa wa kijamii, maadili au somo, utani unalenga kicheko cha papo hapo bila ujumbe maalum.

Vichekesho vinaweza kuwa na wahusika wa kudumu au matukio yanayojirudia, utani mara nyingi unabadilika kila wakati kulingana na tukio au msukumo.

Vichekesho hutumika pia kama mbinu ya kufundisha na kujenga mawasiliano, wakati utani ni kwa ajili ya kufurahisha na kuvutia hadhira tu.

2. Eleza sifa tano za ubunifu ambazo zinapaswa kuonekana katika kazi ya sanaa ya mtoto.

Kwanza, ubunifu huonyesha mawazo mapya na tofauti, mtoto anaweza kuunda picha au kitu ambacho hakioniwa au kufundishwa moja kwa moja.

Pili, huonyesha kubuni kwa uhuru, mtoto anatumia rangi, maumbo au textures bila kuiga moja kwa moja.

Tatu, huonyesha uwezo wa kutumia mbinu mbalimbali, kama kuchora, kuchapa, au kutumia vifaa vya asili, ili kufanikisha maono yake.

Nne, huonyesha maelezo binafsi ya hisia na uzoefu wa mtoto, kazi inakuwa ni kielelezo cha mtazamo wake binafsi.

Tano, huonyesha upanuzi wa fikra na kupima mbinu mpya, mtoto anajaribu kuunganisha rangi, umbo au mdundo kwa njia ya kipekee.

3. Fafanua kwa kifupi jinsi mwalimu anavyoweza kutumia harakati za mwili kufundisha sauti kubwa na sauti ndogo katika muziki.

Mwalimu anaweza kutumia mikono juu au chini, pamoja na harakati za miguu, kuonyesha tofauti kati ya sauti kubwa na ndogo.

Harakati za mwili zinasaidia watoto kuelewa dhana ya nguvu ya sauti, kwa mfano kupiga makofi kwa nguvu au kwa upole.

Mwalimu pia anaweza kuhimiza watoto kufuatilia mwendo wa mwili wake ili kurekebisha sauti zao, hivyo kuboresha uratibu wa mwili na sauti.

4. Orodhesha hatua tatu za kutengeneza picha mchanganyiko kwa kutumia vipande vya majarida.

Kwanza, kukusanya vipande vya majarida vyenye rangi na muundo unaovutia.

Pili, kupanga vipande hivyo kwenye karatasi au kipande kingine cha msingi bila kushikilia mara moja, ili kuunda muundo unaotakiwa.

Tatu, kushikilia vipande kwa kutumia gundi au brashi na kurekebisha mpaka picha ianze kuonekana kama mchanganyiko wa kipekee.

5. Bainisha mambo manne yanayoweza kuzuia mtoto kufurahia shughuli za ufinyanzi.

Vifaa visivyofaa au visivyo salama vinavyoweza kumwogopesha mtoto.

Mazingira yasiyo na mwanga wa kutosha au kelele nyingi ambazo zinachanganya focus ya mtoto.

Ukosefu wa uhuru wa kujaribu na kufanya makosa, mtoto anapigwa marufuku mara kwa mara.

Wakati mfupi wa kutosheleza shughuli, kuharakisha bila mwongozo wa kutosha.

6. Tofautisha maumbo ya mistari na mistari iliyopinda katika uchoraji.

Mistari ya kimsingi ni mistari iliyo wima, mlalo au mchanganyiko wa moja kwa moja, inayotumika kuunda maumbo rahisi.

Mistari iliyopinda ni ile inayobadilika mwelekeo mara kwa mara, inatoa mvuto wa kipekee na inaweza kuonyesha hisia au uhamaji katika kazi ya sanaa.

Mistari ya kimsingi hutoa usahihi na uthabiti, mistari iliyopinda huchochea ubunifu na uelewa wa mtazamo tofauti.

7. Eleza umuhimu wa kutumia midundo ya mwili katika kufundisha muziki. Toa sababu tatu.

Midundo ya mwili huchochea kumbukumbu ya mdundo kwa watoto, kwani wanashirikiana kwa vitendo.

Husaidia watoto kuelewa tempo na mdundo wa muziki kwa urahisi zaidi kuliko kwa maneno tu.

Inachochea uratibu wa mwili na sauti, jambo muhimu katika ujifunzaji wa muziki na kucheza pamoja.

8. Taja vifaa vinne vinavyoweza kutumiwa katika kuchapa unamu wa miti.

Kwanza ni brashi ya kuchapa, inayosaidia kumshinikiza mtoto kuunda alama kwenye udongo.

Pili ni kidole, ambapo mtoto anaweza kuunda muundo wa moja kwa moja bila kutumia zana ngumu.

Tatu ni mchoro wa mpini au fimbo ndogo, ambayo inaweza kuchora mistari na textures.

Nne ni karatasi au kitambaa cha msingi, ambacho kinashikilia alama za kuchapa kwa urahisi.

9. Eleza tofauti mbili kati ya uimbaji wa kujifurahisha na uimbaji wa kujifunza.

Uimbaji wa kujifurahisha hufanywa kwa lengo la burudani, kupendeza na kuvutia, si lazima kutoa elimu yoyote.

Uimbaji wa kujifunza ni lengo la kufundisha dhana, maneno au maadili, likiwa na mwongozo na mdundo unaoeleweka.

Uimbaji wa kujifurahisha mara nyingi unaongezeka kwa nguvu na sauti, wakati wa kujifunza unaendana na urahisi wa kuelewa dhana.

10. Bainisha sifa nne za mumbo la msingi katika uundaji.

Mumbo la msingi linapaswa kuwa thabiti, linaloweza kudumu bila kuharibika kwa urahisi.

Linapaswa kuwa rahisi kuunda kwa mtoto, linalowawezesha kupata mafanikio ya awali.

Linapaswa kutoa nafasi ya kuingiza vipengele vingine au kuongeza maumbo madogo.

Linapaswa kuwa na uratibu na uwiano, kuhakikisha kila kipengele cha mumbo kinaonekana vizuri na kinaendana na vipengele vingine.

SEHEMU B (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka katika sehemu hii.

11. Jadili athari sita za mazingira yasiyo rafiki katika ufanyaji wa kazi za sanaa shuleni.

Mazingira yasiyo na mwanga wa kutosha yanapunguza uwezo wa kuona rangi na maumbo kwa usahihi, hivyo kudhoofisha ubunifu.

Kelele nyingi huchanganya mtoto na kumfanya ashindwe kuzingatia maelekezo ya mwalimu.

Ukosefu wa nafasi ya kutosha unazuia watoto kushiriki kikamilifu katika shughuli, na hivyo kupunguza motisha.

Vifaa visivyo salama vinavyoweza kuumiza au kuwa na sumu vinapunguza ushiriki wa mtoto.

Hali ya hewa isiyofaa, kama joto kali au baridi sana, inaweza kudhoofisha motisha ya mtoto kushiriki.

Ukosefu wa usafi unachangia kuonekana kwa uchovu, magonjwa au kupunguza motisha ya kufanya kazi za sanaa.

12. Kwa kutumia hoja tano, onesha ni kwa jinsi gani uchoraji huongeza ujuzi wa lugha kwa mtoto wa Elimu ya Awali.

Kuchora kunachochea mtoto kuelezea mawazo yake kwa maneno, hivyo kuendeleza msamiati na uelewa wa lugha.

Michoro inaweza kutumika kama msingi wa hadithi, ambapo mtoto anashirikisha maneno kueleza picha zake.

Kuchora kunasaidia kuelezea hisia, hali ambayo huimarisha mazungumzo na kuelewa lugha ya kihisia.

Kuchora kwa vikundi kunahimiza mazungumzo kati ya watoto, kubadilishana maneno na maneno mapya.

Kuchora kunachochea kuelewa maelezo ya mwalimu, kwa mfano kuelewa maagizo na kufuata mfululizo wa hatua, jambo linaloendeleza uelewa wa lugha.

13. Eleza umuhimu wa kuigiza kwa maumbo ya vivuli kwa watoto wa Elimu ya Awali. Toa faida tano.

Kuigiza huchochea ubunifu wa watoto katika kueleza hisia na dhana kupitia mwili na alama.

Husaidia watoto kuelewa mabadiliko ya umbo na sauti, na kujifunza kudhibiti harakati.

Huchochea ushirikiano na mawasiliano kati ya watoto, hivyo kukuza ujuzi wa kijamii.

Inafanya mafunzo ya dhana kuwa ya kuvutia, kuhamasisha motisha ya kushiriki.

Husaidia mtoto kuelewa nafasi na mwelekeo, jambo muhimu katika uelewa wa nafasi na maumbo.

SEHEMU C (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka katika sehemu hii.

14. Kwa kutumia mifano, fafania mambo sita ya kuzingatia wakati wa kutoa maelekezo ya somo la sanaa kwa watoto wa Elimu ya Awali.

Kwanza, tumia maneno rahisi yanayofaa umri wa watoto, mfano, “chukua brashi ndogo ya rangi ya bluu.”

Pili, toa maelekezo hatua kwa hatua, usizidishe ili mtoto afuate kwa urahisi.

Tatu, tumia maelezo ya kuona na kushika, mfano kuonyesha mfano wa picha au alama kwenye karatasi.

Nne, hakikisha kila mtoto anaona na kusikia maelekezo, usisahau kurudia kwa wale wasioelewa mara ya kwanza.

Tano, wahimiza watoto kuuliza maswali au kujaribu maelekezo kwa vitendo ili kuhakikisha wanaelewa.

Sita, toa mwongozo wa kimwili au ishara za mwalimu, kama kupiga makofi au kuonyesha mwendo wa mwili, kuongeza ufahamu.

15. Eleza changamoto tano anazokutana nazo mwanachuo wakati wa mafunzo kwa vitendo katika kufundisha sanaa.

Ukosefu wa vifaa vya kisanaa vinavyofaa kwa umri wa watoto.

Mazingira yasiyo rafiki au yasiyo salama kwa watoto, kama kelele au nafasi ndogo.

Changamoto za kudhibiti darasa, hasa ikiwa watoto hawashiriki kikamilifu.

Ukosefu wa ujuzi wa awali wa mbinu za sanaa au ufundishaji wa vitendo.

Kuona tofauti za uelewa wa watoto na kuhakikisha kila mtoto anapata msaada unaohitajika.

16. Jadili faida tano za mwalimu kuandaa orodha ya maswali kabla ya kuanza somo la usimulizi wa hadithi.

Kuhakikisha somo linaeleweka na limepangwa vyema, mwalimu ana mwongozo wa kufundisha.

Kusaidia kuzingatia malengo ya somo, kuhakikisha kila dhana inafundishwa.

Kuchochea ushirikiano wa watoto, kwani maswali yaliyopangwa huchochea mijadala na majibu.

Kuweka mtiririko sahihi wa hoja, kuondoa mkanganyiko na kufanya hadithi iwe rahisi kufuatilia.

Kusaidia mwalimu kutathmini uelewa wa mtoto kabla, wakati na baada

ya somo, hivyo kuboresha mbinu za kufundisha.